

ANALIZA

RAZVOJNIH MOŽNOSTI V SREDNJEROČNEM OBDOBJU 1981—1985

VSEBINA

- I. Oblikovanje smernic
- II. Splošni razvojni cilji kmetijstva v republiki
- III. Razvojne usmeritve
- IV. Naloge pri uresničevanju opredeljenih razvojnih usmeritev
- V. Investicijske naložbe

I. Oblikovanje smernic je zasnovano na naslednjem gradivu:

- a) analiza poslovanja zadruge v letih 1976—1980 in ocena razvojnih možnosti;
- b) analiza razvojnih možnosti SOZD KIT Ljubljana;
- c) analiza dosejanega razvoja občine Ljubljana-Šiška;
- d) analiza razvojnih možnosti agroživilstva Slovenije v razdobju 1981—1985 (KZRS).

II. Splošni razvojni cilji kmetijstva so v republiški analizi razvojnih možnosti opredeljeni tako-le:

1. Izboljšanje življenjskih in dohodkovnih razmer aktivnega kmetijskega prebivalstva (vzdrževanje reprodukcijske sposobnosti panoge);
2. Preskrba prebivalstva s kakovostnim in neoporečnim živežem po čim nižjih cenah (produktivnost);
3. Prispevati k reševanju svetovnih prehrabnih težav;
4. Vzdrževanje in kakovostno izboljševanje (prostora) kmetijske zemlje kot narodnega bogastva v vseh njenih izbranih vidikih;
5. Nadalje razvijati družbeno ekonomske odnose v proizvodnji hrane in na vasi.

Na tej osnovi lahko opredelimo naslednje osnovne cilje razvoja zadruge v naslednjem srednjeročnem obdobju:

1. povečanje zasebne kmetijske proizvodnje na površinah članov in kooperantov zadruge;
2. racionalna proizvodnja hrane na površinah DL v uporabi kmetijske zadruge;
3. skrb za nadaljnje izboljševanje družbeno ekonomskega položaja članov zadruge, njenih kooperantov in delavcev, ki združujejo delo v zadruzi;
4. zagotovitev pogojev za povečano kmetijsko proizvodnjo in za doseganje večje produktivnosti ter zagotovitev plasmana kmetijskih pridelkov, proizvedenih v organizirani proizvodnji;
5. razvoj kmetijstva v hribovitih predelih občine;
6. razvijanje dopolnilnih dejavnosti tako na zasebnih kmetijah (kmečki turizem), kot v okviru delovanja zadruge z namenom doseganja boljših ekonomskih rezultatov članov in delavcev zadruge;
7. skrb za večje reprodukcijske sposobnosti ter za uvajanje sodobne tehnike in tehnologije.

III. Razvojne usmeritve

Glavna usmeritev primarne kmetijske proizvodnje na zasebnih kmetijah članov in kooperantov zadruge bo še naprej govedoreja, v okviru te pa **proizvodnja mleka in mesa**. Tako usmerjeno proizvodnjo bodo pogojevale sicer različne proizvodne možnosti, ki pa bodo v celoti le pomagale k porastu fizičnega obsega proizvodnje.

Faktorji, ki omogočajo povečanje proizvodnje mleka in mesa so zlasti:

- še vedno nizka proizvodnja mleka po kravi in nizka teža spitane goveda;
- dokaj močna naravna poraba mleka in mesa;
- še ne dovolj izkoriščena prednost rabe travinja;
- rezerve v proizvodnji kvalitetne voluminozne krme;
- rezerve v doseganju večje produktivnosti v rastlinski in živalski proizvodnji;
- razvita mreža zbiralnic mleka;
- še vedno nizka poraba mleka in mesa zagotavlja ugodno perspektivo glede plasmana na bližnje tržišče mesta Ljubljane.

Negativno pa bodo vplivali na razvoj govedorejske proizvodnje naslednji faktorji:

- neurejeni cenovni odnosi in s tem otežkočena dolgoročna orientacija in specializacija v govedorejo;
- nizka akumulativnost v govedoreji;
- neustrezna starostna struktura kmetov in še vedno hitra deagrarizacija;
- zmanjševanje obsega kmetijskih zemljišč zaradi urbanizacije;
- neugodna posestna struktura in velika razdrobljenost zemljišč.

Medtem ko smernice razvoja SOZD KIT predvidevajo povečanje odkupa mleka po letni stopnji 9%, odkupa živine pa po stopnji 7%, predvidevamo, da bo pri kmetijski zadruzi znašal porast v naslednjem srednjeročnem obdobju pri mleku 5%, pri klavnem govedu pa 6%. Pri tem ocenjujemo, da bo stalež krav ostal v naslednjih 5 letih še na istem nivoju kot v letu 1979, mlečnost po kravi pa se bo povečala letno za 150 litrov, tako da bo ob koncu srednjeročnega obdobja znašala 3.500 litrov. Predvideno povečanje prireje mesa temelji na večjem številu privezanih in spitanih goved. Del večje prireje mesa temelji tudi na delnem reaktiviranju kmetij na višinskem območju občine, h kateremu bo pristopila zadruga ob istočasnem angažiranju kmetijske zemljiške skupnosti in skupnosti za pospeševanje kmetijstva, pri čemer pa bo potrebna tudi pomoč širše družbeno politične skupnosti, glede na interes z obrambnega vidika pa tudi pomoč armade oziroma ljudske obrambe.

Naslednja razvojna usmeritev je proizvodnja **krompirja**. Orientacija pri tej proizvodnji bi morala biti naslednja: zmanjšanje površin pod krompirjem za 20%, povečanje pridelka za 30%. Rezultat bi bil: za 4% večja bruto proizvodnja kot doslej, pri tem pa bi sprotili 110 ha površin, na katerih bi bilo mogoče pridelati krmo za 200 goved. Vzporedno s takšno usmeritvijo pa bo treba zagotoviti zanesljivo tržišče za krompir. Le-to bo mogoče s tesnejšo povezavo v okviru SOZD KIT, proučili pa bomo tudi možnost gradnje skladišča za krompir (kapac. 200 vagonov)

a) v sodelovanju s SIS za preskrbo Ljubljana;
b) na osnovi čvrstih pogodb z večjimi potrošniki ali npr. hišnimi sveti (ca. 20.000 občanov) z združevanjem sredstev in po načelu naročene proizvodnje.

V obeh primerih bo potrebno čvrsta dohodkovna povezava kmetov preko skupnosti proizvajalcev krompirja (200—500 kmetov po 4 do 10 ton viškov).

Pomembno razvojno usmeritev bo v naslednjih letih predstavljalo prizadevanje za **reaktiviranje kmetijstva v hribovitih predelih občine** (Polhograjski Dolomiti). Glede na 3 pomembne funkcije, ki jih opravljajo hribovske kmetije:

a) proizvodnja hrane;

b) oblikovanje in vzdrževanje kulturne dediščine in podobe krajine;

c) obrambne naloge,

bo pri reševanju te problematike potrebna pomoč širše družbene politične skupnosti oziroma vseh zainteresiranih dejavnikov.

Kmetijska zemljiška skupnost občine Ljubljana-Šiška in občine Ljubljana Vič-Rudnik sta že naročili pri Kmetijskem inštitutu Slovenije študijo o programu razvoja kmetijstva na območju Polhograjskih Dolomitov. Na osnovi ugotovitev študije bo potrebno izdelati program ukrepov in operativnih nalog in s samoupravnim sporazumom opredeliti nosilce, način izvajanja ukrepov in zagotavljanje finančnih sredstev teh drugih pogojev za uresničitev programa.

Razvojna usmeritev v **rastlinski proizvodnji** ne bo bistveno odstopala od sedanje — prvenstveno zagotoviti krmsko bazo za proizvodnjo mleka in mesa. Poleg tega in že omenjenega programa proizvodnje krompirja pa bo potrebno v okviru slovenskih prizadevanj povečati tržno proizvodnjo pšenice. S tem ni mišljeno povečanje obsega površin zasejanih s pšenico, pač pa le sedanjo naturalno porabo pšenice zamenjati s tržno proizvodnjo (akcija zamenjave pšenice za koruzo).

V prizadevanjih za povečanje deleža k boljši oskrbi Ljubljane bo treba pristopiti tudi k **proizvodnji zelenjave**, tako kot surovine za tovarno gotovih in polpripravljenih jedil, kot za porabo v svežem stanju. Proučitev možnosti za tovrstno razvojno usmeritev je zasnovana tudi na dejstvu, da se bo obseg obdelovalnih zemljišč v bodočnosti zmanjševal, zato bo tem večjega pomena intenzivna obdelava preostalih zemljišč. Ne nazadnje je pa to lahko tudi ekonomsko dovolj zanimiva proizvodnja za proizvajalca ob istočasnem povečanem interesu potrošnika na bližnjem trgu.

Razvojna usmeritev zadržnega obrata **lastna kmetijska proizvodnja** bo tudi v naslednjem srednjeročnem obdobju ostala enaka kot zadnjih 6 let, to je proizvodnja žit s poudarkom na prizadevanjih za večjo produktivnostjo, višje pridelke in boljše rezultate.

Razvojna usmeritev zadržne dejavnosti **Mesoprometa**, se je v zadnjih 8 letih precej spremenila: po ukinitvi klavnice (1971) je bila opuščena dejavnost klanja, kasneje pa tudi predelava, tako da je v glavnem preostala le še distribucija mesa. Ker se je tudi položaj na trgu s klavnim govedom dokaj spremenil od časov, ko je zadruga razvijala mesarsko dejavnost predvsem zaradi zagotavljanja rednega odkupa klavne govede, ublažitev oscilacij na trgu z živino in doseganja boljših odkupnih cen živine, bo ta dejavnost za zadrugo zanimiva toliko časa, dokler bo opravljala eno od gornjih funkcij in pri tem ustvarjala določeno minimalno akumulacijo. Razvojna usmeritev dejavnosti bo v veliki meri odvisna od skupnega dogovora v okviru SOZD KIT o razvoju klavniške in mesno predelovalne industrije v okviru tega pa tudi o delitvi dela in razvoju skupnih funkcij, programu investicijskih naložb ipd. na dohodkovnih odnosih. Vzporedno z razvojem naštetih dejavnosti bo zadruga aktivno sodelovala pri razvoju ali pa direktno razvijala tudi **druge dejavnosti**, povezane z razvojem agroživilstva. Med te sodijo:

— oskrba z repromaterialom, kmetijsko mehanizacijo in drugo opremo, rezervnimi deli;

— organiziranje servisa za popravilo kmetijske mehanizacije;

— opravljanje storitev z večjo kmetijsko mehanizacijo, transportne storitve;

— druge dejavnosti pomembne za razvoj primarne kmetijske proizvodnje;

— dejavnosti, ki so zasnovane na dopolnilnem delu članov kmečkih gospodarstev (kmečki turizem, domača obrt).

Razen obstoječe prodajalne s sadjem in zelenjavo v Sentvidu, bi kazalo razširiti mrežo prodajnih mest sadja in zelenjave, posebej še v okviru obstoječe in nove tržnice v Šiški.

IV. Naloge pri uresničevanju opredeljenih razvojnih usmeritev

Za uspešen razvoj primarne kmetijske proizvodnje na območju zadruge bodo odločilnega pomena 2 vrsti nalog:

1. s področja najustreznejšega izkoriščanja danih proizvodnih možnosti;

2. s področja opravljanja faktorjev, ki negativno vplivajo na hitrejši razvoj kmetijske proizvodnje (kot npr: neurejene ekonomske razmere, hitra deagrariacija, spreminjanje namembnosti kmetijskih zemljišč, neugodna starostna struktura kmečkega prebivalstva, razdrobljenost zemljišč, kadrovska problematika ipd.).

Pred člane in delavce zadruge se v naslednjem srednjeročnem obdobju postavljajo naslednje konkretne naloge:

1. izpopolnjevanje organiziranosti zadruge v cilju poglobljanja samoupravnih odnosov, hitrejšega razvoja družbenoekonomskih odnosov na vasi in s tem nadaljnje rasti življenjske ravni kmetov.

2. večja aktivnost pri izboljševanju povezave v okviru SOZD KIT s ciljem boljšega usklajevanja razvoja med proizvodnjo in porabo hrane.

3. Po sprejemu prostorskega načrta za potrebe kmetijstva in gozdarstva v občini, izdelati programe razvoja kmetijstva za posamezna območja (krajevnih skupnosti, vasi...). Na tej osnovi izdelati plan proizvodnje po posameznih kmetijah, kot osnovo za hitrejšo oblikovanje dohodkovnih odnosov.

4. Urediti pogodbeno razmerja med zadrugo in člani ter kooperanti z ugraditvijo dohodkovnih elementov s ciljem:

— povečanja stabilnosti in obsega proizvodnje, razvijanja trajnih blagovnih tokov in povečanja intenzivnosti proizvodnje;

— povečanja kompleksnosti sodelovanja med zadrugo in proizvajalci;

— enakomerno porazdeliti riziko poslovanja zaradi nestabilnih tržnih razmer na več partnerjev in zagotoviti enotne pogoje poslovanja za vse kmetijske proizvajalce;

— spodbujati hitrejšo prilagajanje tržne kmetijske proizvodnje potrebam predelave in trga.

5. Sodelovanje pri agrarno prostorskih operacijah (odkup zemljišč, medsebojna zamenjava zemljišč, komasacija, melioracija...), kot oblike povečanja produktivnosti učinkovitejše rabe kmetijskih zemljišč in s tem povečanje dohodka.

6. Nadaljevanje prizadevanj za povečanje pridelkov v rastlinski proizvodnji z večjo rabo kvalitetnih semen, umetnih gnojil in zaščitnih sredstev ter z intenziviranjem kolobarja.

7. Doseči intenzivnejšo rabo travnatega sveta, zlasti na nagnjenih in višinskih predelih občine (KS Bukovica-Utik, Polhograjski Dolomiti). Pri tem je umestna tudi ekstenzivna reja goved pa tudi ovac.